

zbiory

KOLEKCJA JUDAISTYCZNA

Trzon kolekcji tworzą przedmioty związane z obchodami Szabatu i świąt dorocznych: Pesach, Sukot, Chanuka i Purim oraz ozdoby Tory (czyli zwoju Pięcioksięgu Mojżesza). Wśród nich wyróżnia się zbiór lampek i świeczników chanukowych z różnorodnych wytwórni polskich i rosyjskich II poł. XIX w. do pocz. XX w., wykonanych ze srebra i metali kolorowych oraz platerów. Muzeum posiada także elementy modlitewnego stroju żydowskiego: tałesy, tefilin i jarmułki. Ważne miejsce zajmują dzieła literatury talmudycznej wydawane w oficynach Warszawy, Przemyśla, Wilna, Lwowa w XIX i XX w. Przedmioty z tej kolekcji, poza małymi wyjątkami, pochodzą z różnych stron Polski. Po tykocińskich Żydach pozostały tylko pojedyncze przedmioty użytku codziennego, cztery szabatowe świeczniki, kilkanaście bączków chanukowych, fragment chanukowej lampki i kilka książek.

TORA (hebr. Nauka) – objawione Słowo Boże, podstawa całej żydowskiej wiary i tradycji. Pojęcie Tory jest bardzo szerokie. Odnosi się do Pięcioksięgu (Chumesz), do hebrajskiej Biblii (Tanach) oraz do całości tradycji jako Zakon, Prawo, Nauka. W synagodze Tora jako Pięcioksiąg Mojżesza ma postać starożytnej księgi spisanej ręcznie na pergaminowych arkuszach, zszytych ze sobą i nawiniętych na dwa drewniane wałki (hebr. ace chajim). Potocznie taką postać Tory nazywa się rodałami lub po staropolsku „Świątym Zwitkiem”. Zwoje Tory ubrane w sukienkę (meil), przyozdobione tarczą (tas), zaopatrzone w we wskazówkę do czytania (jad) i zwieńczone koroną (keter Tora) lub rimonim (ozdoby w postaci owoców granatu) przechowuje się w aron ha-kodesz, (czyli świętej skrzyni) na wschodniej ścianie synagogi. W szabaty i inne święta oraz w dni powszednie: poniedziałki i czwartki Zwoje uroczyście przenosi się na bimę i odczytuje publicznie odpowiednie fragmenty.

OZDOBY TORY:

- Sukienka (hebr. meil czyli płaszcz) – służy do ochrony świętych Zwojów podczas przechowywania w aron ha-kodesz
- Tarcza (hebr. tas) – zawieszana na ubranych w sukienkę Zwojach przypomina pectorał czyli napierśnik arcykapłana w Świątyni Jerozolimskiej. Małe pudełeczko z okienkiem zaopatrzone jest w płytkę z wygrawerowaną nazwą święta, aby łatwiej było odnaleźć tekst przeznaczony do odczytania w odpowiednim dniu.
- Korona Tory (hebr. keter Tora) – wieńczy zwoje Tory,

wskazując na jej wyjątkową ważność i świętość.

- Rabbi Szymon mawiał: „trzy są korony: Korona Tory, korona kapłaństwa i korona władzy, ale korona dobrego imienia przewyższa wszystkie.” (Pirkej Awot 4,17)
- Jad (hebr. ręka) – wskazówka do odczytywania zakończona wyobrażeniem ludzkiej dłoni z wyciągniętym palcem wskazującym. Podczas czytania nie wolno Tory dotykać gołym palcem, aby nie sprofanować świętego tekstu.

KOLEKCJA ZABYTKÓW DAWNEGO APTEKARSTWA

We wnętrzu starej apteki prezentujemy Państwu kolekcję zabytków aptekarstwa, zgromadzoną przez tykocińskie Muzeum. Zaczątek aptekarskich zbiorów stanowiły, pozyskane przypadkowo, pamiątki po aptekarzu tykocińskim Zygmuncie Bohdanowiczu – dokumenty, korespondencja, fotografie, książki – ukazujące pozycję aptekarza i jego rodziny w życiu małomiasteczkowej społeczności w końcu XIX i pierwszej połowie XX wieku. Konsekwentnie rozwijana do dziś kolekcja posiada naczynia apteczne, przedmioty wyposażenia aptek, archiwalia pochodzące z prowincjonalnych aptek na Podlasiu od poł. XIX wieku. Wśród zabytków wyposażenia dawnych aptek najliczniejszą grupę tworzą naczynia służące do przechowywania surowców i leków, przeznaczone do izb dyspensacyjnych, materialni aptecznych i piwnic, a także naczynia do wydawania wytworzonych leków. Większość porcelanowych i szklanych naczyń do przechowywania surowców i leków pochodzi z apteki Antoniego Radziszewskiego, założonej w 1933 r. w tartacznej osadzie

Czarna Wieś – Stacja w pobliżu Białegostoku (dziś miasto Czarna Białostocka). Są wśród nich puszki opatrzone sygnaturą fabryki fajansu i porcelany w Chodzieży, szklane flaszki i słoiki ze szlifowanymi korkami. Naczynia do przechowywania surowców i leków pochodzą także z przedwojennych aptek w Tykocinie, Wasilkowie, Białymstoku. Ważną część zbiorów zabytków aptekarstwa w tykocińskim Muzeum stanowią naczynia przeznaczone do wydawania leków. Są to flaszki szklane o różnorodnych kształtach, pochodzące z II poł. XIX i I poł. XXw. Wśród nich ciekawie prezentują się butelki z aptek rosyjskich z końca XIXw., opatrzone wyciskanymi napisami i godłami własnościowymi aptek, w tym między innymi Apteki Piskorskiego w Odessie, Apteki W.K. Ferejna. Butelki te zostały przywiezione do Tykocina przez tykocińskiego aptekarza Zygmunta Bohdanowicza, który w Odessie i Moskwie odbywał farmaceutyczną praktykę. Z apteki w Tykocinie pochodzą też flaszki oznakowane wyciskanymi znakami własnościowymi przedwojennych polskich wytwórni chemiczno – farmaceutycznych: „Motor”, „Klawe”, „Ludwik Spiess i Syn”, „Dr Madaus”. Zachowało się bardzo niewiele sygnatur aptecznych, którymi oznaczano zawartość wydawanych flaszek. Kolejną grupę naczyń do przechowywania surowców i leków tworzą naczynia przeznaczone do materialni aptecznych, piwnic i strychów (zielarni). Zachowane w zbiorach Muzeum naczynia, to przede wszystkim słoje kamionkowe do maści i puszki blaszane do ziół, pochodzące ze wspomnianej już apteki Antoniego Radziszewskiego w Czarnej Wsi – Stacji oraz innych miejsc Białostockizny. Muzeum posiada też kilka flasz kamionkowych do wód mineralnych, z wyciskanymi znakami uzdrowisk: Marienbad i Ems. Zachowały się także pojedyncze narzędzia pracy laboratoriów aptecznych, czyli tzw. utensylia laboratoryjne. Obok kilku wag z lat 50-tych XIX w i miedzianych syfonów, znajdują się drobne utensylia, jak łopatki do maści (drewniane i metalowe), infuzorki, pigulnica, lejki porcelanowe, menzurki porcelanowe i szklane, naczynia dozowane do zażywania leków. Są też moździerze porcelanowe z Ćmielowa i Chodzieży, moździerze żeliwne i mosiężne oraz ręczne młynki do ziół firmy

„Goldenberg”. Meble apteczne, nadające każdej aptece swoisty klimat, kształtujący w sposób istotny środowisko kulturowe polskiej prowincji, zachowały się jedynie w pojedynczych egzemplarzach. Podlasie i północno-wschodnie Mazowsze są regionem, gdzie wojna i lata następne poczyniły wielkie spustoszenie w tej dziedzinie. Na wystawie eksponujemy dwa regały z izby ekspedycyjnej i stół recepturowy z dawnych białostockich aptek.

